

ONLINE IS LEHET „PUSKÁZNI”

Szerzők:

Pšenáková Ildikó (PhD)
Nagyszombati Egyetem Trnava/Trnavská
univerzita v Trnave (Szlovákia)

Štrbo Milan (PhD)
Nagyszombati Egyetem Trnava/Trnavská
univerzita v Trnave (Szlovákia)

Első szerző e-mail címe:
ildiko.psenakova@truni.sk

Lektorok:

Szabó Tibor (PhD)
Konstantin Filozófus Egyetem
Nitra/Univerzita Konštantína Filozofa
v Nitre (Szlovákia)

Pšenák Péter (PhD)
Comenius Egyetem Pozsony/Univerzita
Komenského Bratislava (Szlovákia)

és további két anonim lektor...

Absztrakt

A tanulmány a tudásszint online ellenőrzésének kérdésével foglalkozik, és egy egyszerű felmérés segítségével megpróbál választ keresni a „képernyő másik oldalán” lévő diákok viselkedésére az online vizsgák és tesztek során.

Kulcsszavak: online oktatás, vizsgáztatás, „puska”, „puskázás”, etikátlan magatartás

Diszciplína: pedagógia

Abstract

ONLINE CAN ALSO BE „CHEATING”

The work addresses the issue of checking the level of knowledge online and uses a simple survey to find out how students on the "other side of the screen" behave during online exams and tests.

Keywords: online education, examination, „cheat sheet”, „cheating”, unethical behaviour

Disciplines: pedagogy

Pšenáková Ildikó és Štrbo Milan (2022): Online is lehet „puskázni”. *Mesterséges intelligencia – interdiszciplináris folyóirat, IV. évf. 2022/1. szám.* 49-55. doi: 10.35406/MI.2022.1.49

Bevezetés

A távoktatás elsősorban a felsőoktatásban volt szokás, ahol a hallgatók felnőttek voltak, akik tanulni akartak, és nem azért tanultak, mert muszáj volt.

A Covid-19 vírus okozta globális járvány 2020-ban számos változást okozott Szlovákiában az iparban, a mezőgazdaságban, a kultúrában, beleértve az oktatást is. A vírus terjedésének megelőzése vagy lassítása érdekében napról napra be kellett zárni az üzletek, éttermek, gyárak, valamint az iskolák kapuit. Az egyetemek szinte azonnal áttértek az online oktatásra. A járványhelyzet azonban kikényszerítette ezt a hatalmas és szokatlan változást az általános és középiskolákban is, amelyeknek szintén át kellett állniuk a távoktatásra. Ezzel csökkent a tanulók találkozási és így korlátozódott a vírus és a fertőzés terjedése a lakosság körében.

A távoktatás problematikájával és összehasonlításával a klasszikus nappali tagozatos, ún. „face-to-face” (szemtől szembe) tanítással több tanulmány foglalkozik. Ez a kérdés egyre hangsúlyosabbá vált abban az időben, amikor a világjárványnak köszönhetően az oktatás területe hasonló vagy nagyon hasonló helyzetben volt világszerte. Az egyetemi hallgatók elégedettségét az online oktatással vizsgálták például Pakisztánban, és az eredmények alapján a szerzők rámutatnak az online oktatás alacsonyabb hatékonyságára a nappali tagozathoz képest. A diákok fő negatív összetevőként a tanulók tanárokkal való interakciójának csökkenését említették. Ezután a technikai problémák bonyolultabb megoldásait azo-

nosították, amelyek abból erednek, hogy Pakisztánban még sok háztartásban nincs internetkapcsolat. (Adnan, Anwar, 2020). Hasonló problémákat mutattak ki Indiában is (Dhawan, 2020).

Csalják vagy ne csalják?

Reméljük, senkinek sem kell bizonygatni, hogy a diák által megszerzett tudásszint felmérése a tanulási folyamat szerves része és a tanároknak egyik legnagyobb kihívást jelentő tevékenysége. A diákok tudásszintjének felmérése alapján a tanár értékelheti az oktatás eredményességét, és az értékelés eredménye pedig visszajelzést ad számára a saját oktatói tevékenysége eredményességéről. Az értékelés alapján a diák is fontos információkhoz juthat a tanulási előrehaladásáról, ami szintén hozzájárulhat a tanulási motivációjához pozitív vagy negatív irányban.

A gyakorlatban az ismeretek tesztelésének különféle formáit és módszereit alkalmazzák, melyeket a nappali tagozatos oktatásban alkalmaznak, de az online térben is ugyanúgy használhatók. Milyen lehetőségek vannak a hallgatók tudásszintjének online ellenőrzésére az informatika területén? Hogyan biztosítható, hogy az online tanulási eredmények valódi tudást és sok esetben a tanulók készségeit tükrözzék?

Az online oktatás térnyerésével azonban sok oktató tart attól, hogy a diákok ebben az oktatási formában könnyebben képesek csaláshoz folyamodni. A diákok találmányos személyiségek, és még a hagyományos

oktatásban és tudásfelmérésben is sokan szeretik megkönnyíteni a munkájukat, akkor miért ne használják ki azt az online oktatásban is. A tanteremi oktatásban különböző tanulói gyakorlatokat ismerünk, amikor a teszteken a tanulók egymástól próbálnak másolni, vagy a felmérés időpontja előtt hamarabb megszerezni a teszt/dolgozat kérdéseit vagy a válaszokat az osztálytársaktól, esetleg „puskát” próbálnak használni. Az egyetemi képzésben nem titok a szakdolgozatírással kapcsolatos csalás, a plágiumok, de az anyagi jutalom ellenében írt szakdolgozatok is, sajnos ismertek.

Ha a tanteremi oktatás során ilyen gyakorlatokra kerül sor, akkor az online tanítás során miért kerüljek el ezeket a diákok? A válasz egyértelmű, minden bizonnyal nem kerülnek el és akár azt is mondhatnánk, hogy online csálni talán még könnyebb is. A hallgatónak sokkal több lehetőségük és módjuk van arra, hogy tudományosan tisztességtelenek legyenek és etikátlanul viselkedjenek. Erre a megszerzett tudásszint online ellenőrzésében még nagyobb terük van, mint a nappali képzésben, hiszen egy online teszten szinte lehetetlen „puskázást” vagy másolást kimutatni.

A bekapcsolt kamera ugyan gátolhatja a tanulók többségét, hogy csaláshoz folyamodjanak a szóbeli online vizsga során, de ha valaki a szobában a kamera látószögén kívül helyezkedik el (például az asztal alatt) és suttog, vagy ha a tanuló másik monitoron, táblagépen, vagy intelligens okosórán olvassa a válaszokat, azt nehéz felfedni. Vannak olyan módszerek és gyakorlatok is,

amelyek segítségével a tanulók megkönnyíthetik munkájukat az online teszteken. Egyes tanulók az asztalra helyezik a mobiltelefont, vagy a kezükre jegyzetelnek, mások cetlikre írnak jegyzeteket és felragasztják a képernyőre, a számítógép vagy az asztal szélére vagy a billentyűzetre, és onnan „puskáznak”, miközben úgy viselkednek, hogy természetesnek tűnjenek.

Az ilyen diákcsalás felderítése az online vizsgákon sokkal nehezebb, mint a helyszíni tudásfelmérésen, de nem lehetetlen. Az University of Texas A&M egyetemen több mint 800 esetben ismertek fel csalást úgy, hogy az oktatók észrevették, hogy a hallgatók nagyon rövid idő alatt, kevesebb mint 1 perc alatt, végeztek el összetett feladatokat (Net1).

Tehát mennyi a valószínűsége annak, hogy a diákok értékelő munkája, amelyet „távolról” készítettek, nem a saját termékük? A válasz sok tényezőtől függ. Elsősorban a felmérés formájától. Nem mindegy, hogyan kéri a tanár a válaszokat. Tapasztalataink szerint a legnehezebb csálni az online szóbeli vizsgán, mivel a tanár kérdéseire szinte azonnal kell a diáknak reagálni és válaszolni. Ilyenkor a legkisebb az esélye annak, hogy valahonnan kikeresse és elolvassa a választ, vagy megvárja, míg valaki megsúgja neki. Mivel a tanár kamerán keresztül látja a diák reakcióit, gyanús viselkedését, észreveheti az árulkodó jeleket és pár „furfangos kérdéssel” le tudja leplezni a csalást.

Online tesztek esetén sokkal nehezebb, szinte lehetetlen teljesen kiszűrni a „puskázókat”, de ebben a formában is meg lehet

nehezíteni a dolgukat, például, ha időkorlátozást is alkalmazunk a tesztbe. Ha a tantárgyat egy záródolgozat készítésével zárunk le, amely például egy megadott témát dolgozz fel, akkor a csalás lehetősége szinte egyenlő a nappali képzésben is megjelenő csalással, mivel a dolgot otthon hozzák létre, és nem tudni ki és mennyit segítette a munkájukat.

Az elmondottak alapján teljesen egyértelmű, hogy a diákok megszerzett tudásszint felmérésének „tisztasága” nagy mértékben a diákok lelkiismeretétől és etikus magatartásuktól függ.

Mi történik az online vonal másik végén?

Ezen megfontolások alapján úgy döntötünk, hogy felmérést végzünk Szlovákiában, hogy tájékozódjunk az online oktatással kapcsolatos csalásokról. Készítettünk egy nagyon egyszerű elektronikus kérdőívet, amellyel megpróbáltuk megtudni, hogyan „működik” az online tudás felmérés a „képernyő másik oldalán”. A kérdőívben szereplő kérdések egyrészt az online tanulás során elkövetett „csalásra” vonatkoztak, másrészt pedig arra, hogy a tanulók „megkönnyítik-e” az online tanulást, illetve tudásszint felmérését valamilyen „illetéktelen segédeszközökkel”.

Nyilvánvaló, hogy a hallgatók tisztességtelen viselkedése gyakorlatilag javítja az adott tantárgyak tudásszintjének megítélését, és ebből következően a tanulmányi eredményt is. Ennek azonban az a következménye, hogy a tanulmányaik során

megszerzett végső tudás szintje nem felel meg a hallgató végső értékelésének. Az elégtelen tudás általában azután nyilvánul meg, hogy a végzős hallgató bekerül a szakmai gyakorlatba. Sajnos az ilyen esetek később hatással vannak az egyetemek nyilvános értékelésére is. Ezért jó, ha a tanárok megtudják akadályozni, vagy legalább minimálisra csökkenteni a csalások számát az oktatás mindkét formájában.

A felmérés eredményei

A kérdőív anonim volt, 8 zárt kérdésből állt, amelyekre a hallgatók csak „igen” vagy „nem” választ tudtak adni. A kérdőív elektronikusan volt terjesztve és Szlovákia különböző egyetemeiről 317 hallgató töltötte ki. A kérdőív eredményeinek összefoglalóját az 1. táblázat tartalmazza.

A kérdőív első kérdése arra vonatkozott, hogy a hallgató csalt-e valaha a vizsgán valamilyen oktatási formában. Az eredmények alapján azt tapasztaltuk, hogy – önbevallása alapján – szinte minden harmadik hallgató (32%) csalt már valamilyen módon a tudásszint felmérésénél.

Ezt követően két kérdésben (2., 3. kérdés) rákérdeztünk a csalás konkrét módjára az online oktatásban és az 1. táblázatból láthatjuk, hogy a pozitív válaszok aránya 20% vagy több. Ha abból indulunk ki, hogy voltak olyan hallgatók, akik nem vallották be a csalást, tehát nemleges választ adtak, ami statisztikai hibának tekinthető, akkor alapvetően a megkérdezettek negyede valamilyen módon csalt az online tudásszintet felmérő teszten vagy vizsgán.

1. táblázat: A kérdőív eredményeinek összefoglaló táblázata (n=317). Forrás: Szerzők.

Kérdés	Válaszok száma	
	Igen	%
1. Csaltál (puskázttál) már valamikor a feladatok/projektek vagy vizsgák/dolgozatok kidolgozásánál?	101	32
2. Online vizsga ideje alatt volt veled valaki egy szobában, aki segített a válaszadásban?	73	23
3. Megkaptad-e valakitől (pl. osztálytárstól, aki előbb vizsgázott) a kérdéseket az online vizsgára?	63	20
4. Volt, hogy észrevette a tanár a csalást?	10	3
5. Megkaptad-e az online vizsga alatt valakitől a válaszokat a vizsgakérdésekre, pl. mobiltelefonon keresztül, vagy valaki segített a válaszadásban?	19	6
6. Beadtál szerzőként olyan kidolgozott projektet, amelyet nem dolgoztál ki, csak honlapról töltöttél le?	30	9,5
7. Lemásoltál egy másik hallgató munkáját és sajátjaként küldted be?	22	7
8. Tudatosan lemásoltál részeket egy tanulmányból, könyvből vagy más kiadványból anélkül, hogy azt idézett részként megjelölted volna a munkádban (ez egyben a szlovák nyelvre fordított idegen nyelvű irodalom másolását is jelenti)?	41	13

A negyedik kérdésre adott válaszok eredménye azt mutatja, hogy a csalási gyakorlatok valamelyikét bevetni próbáló hallgatók mindössze 3%-át vette észre a tanár. Ebből is látható, hogy az online csalás felfedése sokkal nehezebb, mint amikor „face-to-face” folyik az oktatás.

Az ötödik kérdés az volt, hogy kapnak-e olyan osztálytársaktól „segítséget”, akik velük egy időben dolgoznak az online vizsgafeladatokon. A válaszokból kiderül, hogy ezt a kölcsönös segítségnyújtási módszert ritkán alkalmazzák a hallgatók (6%). Ez az érték érthető, hiszen, ha egy hallgató online

tesztet old meg, azt általában meghatározott időkereten belül kell teljesítenie, ami korlátozza őt abban, hogy „gondoskodjon” másokról is, mert a saját válaszaira kell koncentrálnia.

Igaz, hogy vannak okosabbak, akik gyorsabban végeznek a munkával és utólag tudnak segíteni osztálytársaiknak is, de mint a kérdőív eredményeiből is látszik, ezek csak ritka esetek.

A kérdőív utolsó három kérdése bizonyos mértékig a félévi és egyéb munkák/projektek adatfeldolgozása során előforduló plágiumra is vonatkozott.

Az 1. táblázatban bemutatott adatok azt mutatják, hogy a tanulók hozzávetőleg 10%-a plagizál a kijelölt feladat elvégzéséhez.

Az adatgyűjtés és az eredmények feldolgozása után az eredményeket további kutatások során kívánjuk hasznosítani. Egyikük az online oktatásban használt szoftverkörnyezetek értékelése, mivel a környezet befolyásolhatja a hallgatók etikátlan magatartását és a tudásszint-ellenőrzése során alkalmazott gyakorlatok lehetőségét és mértékét is.

Akkor hogyan vizsgáztassunk?

Létezik olyan módszer, amely teljesen megakadályozza a hallgatóknak a csalás tudás szintjük ellenőrzésénél? A személyes szóbeli vizsgánál ez elképzelhető és valószínű, hogy megoldható, azonban nem minden tantárgyban megfelelő a szóbeli vizsga. Sok tantárgyban nem csak a lexikális tudást kell ellenőrizni, de szükséges a kialakult készségeket is, például számítógépes program készítése, kémiai kísérlet, ízek felismerése... (Mező és Mező, 2020). Ilyen típusú felméréseket gyakran online meg lehet oldani, ezért nem kell tartani az online csalásoktól sem.

De akkor hogyan oldjuk meg a problémát? Sajnos, nagyon nehéz egy bizonyos univerzális „vizsgaformát” ajánlani. Szerintünk, ez nagymértékben a tantárgy tartalmától függ, és óriási feladat hárul a tanárra, aki teljes mértékben kibontakoztathatja kreativitását.

A tudásszint ellenőrzésére használt forma kiválasztásánál kimagasló szerepet játszik a programkörnyezet, amelyen keresztül az online oktatás megvalósul.

Szlovákiában a legtöbb egyetem az MS Teams programot használta/használja az online oktatás biztosítására. Az említett programon keresztül zajlottak az online szóbeli vizsgák és az államvizsgák is.

Saját tapasztalataink alapján mondhatjuk, hogy volt olyan eset az államvizsga alatt, hogy a vizsgáztató bizottság egyik tanára észrevette, hogy a hallgató szóról szóra ismétli az általa írt tankönyv szövegét. Mivel nemleges választ kapott arra kérdésre olvassa-e a választ, kiegészítő kérdésekkel egyértelműen bebizonyosodott a hallgatónál a csalás és természetesen a vizsgát érvénytelenítette a bizottság.

Egyszerűbb módszer lehet az is, amikor olyan kérdésekből állítja össze a tanár a tesztet, amikre a választ nem lehet szóról szóra kimásolni a tananyagból.

A válaszokon gondolkodnia kell a diáknak, ahhoz pedig szükséges a tananyag ismerete, mert arra már nincs ideje, hogy kikeresse az elméleti részt és abból levezesse a megoldást.

Egy másik megoldás az idő korlátozása lehet. Vagyis a teszt kérdéseinek a megválaszolására pont annyi idő legyen, hogy amennyiben a diák tanult tudjon rá válaszolni, de arra már ne legyen ideje, hogy kimásolja a válaszokat.

Több módszerrel lehet minimalizálni a „puskázás” esélyét, de teljes mértékben kizárni nem lehetséges.

Konklúziók

A hallgatók viselkedését az online ellenőrzés során vizsgáló felmérés eredményei megerősítették, hogy a tanulási eredményeik javítása érdekében, a távoktatás során is különböző tiltott támogatási gyakorlatokat alkalmaznak. Az a tény, hogy a hallgatók az online tesztelésnél többet csálhatnak, felhívhatja a pedagógusok figyelmét arra, hogy az eddigieknél megfelelőbb ellenőrzési módszereket alkalmazzanak.

A pedagógusképzésben azonban „*minden leendő és jelenlegi oktatót, minősítésétől függetlenül, arra kell képezni, hogy a lehető legmagasabb szintű információs műveltséget érje el, és az információs és kommunikációs technológiák rutinos használója legyen*” (Pšenáková, Pšenák, Kováč, 2020). Ez garancia arra, hogy a tudásukat és készségeiket úgy tudják majd hasznosítani, hogy leendő tanítványaik végzettsége a lehető legmagasabb szintet érje el, függetlenül attól milyen formában szereztek meg tudásukat.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a KEGA 012TTU-4/2021: „Integrácia využívania dištančných výučbových procesov a tvorby elektronických učebných materiálov do edukácie budúcich pedagógov.” (A távoktatási folyamatok alkalmazásának és az elektronikus tananyagok készítésének integrálása a leendő pedagógusok oktatásába) című projekt keretében készült.

Irodalom

- Adnan, M., Anwar, K. (2020). Online learning amid the COVID-19 pandemic: Students' perspectives. In: *Journal of Pedagogical Sociology and Psychology*. 2020, roč. 2, č. 1, p. 45-51, bez.
- Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19 Crisis. *Journal of Educational Technology Systems* [online]. 2020, roč. 49, č. 1, s. 5-22. DOI 10.1177/0047239520934018
- Mező, K., Mező, F. (2020). The OxIPO Game Collection for Developing Cognitive Abilities. *Különleges Bánásmód 6 : 1* pp. 63-73. DOI 10.18458/KB.2020.1.63
- Net1: Dištančné vzdelávanie ponúka študentom väčšie možnosti na podvádzanie. letöltés: 2022.2.10. Web: <https://www.nextech.sk/a/Distančne-vzdelavanie-ponuka--studentom-vacsie-moznosti--na-podvadzanie>
- Pšenáková, I., Pšenák, P., Kováč, U. (2020) Skúsenosti a poznatky z on-line vzdelávania počas pandémie covid-19 = Experience and knowledge from online education during the covid-19 pandemic. In: *Proceedings of 33. DidMatTEch 2020 Conference*. Budapest: Eötvös Loránd University, Trnavská univerzita v Trnave, 2020. ISBN 978-963-489-244-1. online, S. 110-118.